

Türkad

Millî Eğitim Bakanlığı Genelgelerinden Hareketle Yabancı Öğrencilere Türkçe Öğretimine Yönelik Uyum Sınıflarının Temel Değişkenler Açısından İncelenmesi

Tamer OKUÇ¹

ÖZET

Bu çalışmada, Millî Eğitim Bakanlığı genelgelerinden hareketle yabancı öğrencilere Türkçe öğretimine yönelik uyum sınıflarının eğitim öğretimin temel değişkenleri açısından betimlenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, uyum sınıflarının uygulanmasına esas teşkil eden 2019/15 sayılı genelge ve 2020/7 sayılı genelge hükümleri aracılığıyla uyum sınıflarının tanımı ve kapsamı ortaya konmuş, söz konusu bu eğitim faaliyetinin öğrenci belirleme, öğretmen görevlendirme, ölçme değerlendirme, öğretim programı, eğitim materyali ve veri girişi bakımından taşıdığı özellikler belirlenmiştir. Araştırma, Türkçe dil düzeyi yetersiz bulunan yabancı öğrencilere Türkçe öğretimine yönelik faaliyet gösteren uyum sınıflarının, resmî belgeler yoluyla incelenip değerlendirilmesi dolayısıyla betimsel analiz özelliği göstermektedir. Söz konusu genelgelerin analiz edilmesi ve bunlardan hareketle yeni bilgi üretilmesi sürecinde ise doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma, sonuçları itibarıyla değerlendirildiğinde, uyum sınıflarına öğrenci belirleme işlemi merkezî olarak ya da okul komisyonları aracılığıyla uygulanan Türkçe yeterlilik sınavı ile yapılmaktadır. Görevlendirilen öğretmenler konusunda ise, PIKTES kapsamında görevli eğitim personeli öncelikli olmak üzere kadrolu, sözleşmeli, ücretli öğretmen istihdam edilebilmektedir. Öğrencilerin ait olduğu eğitim kademesi için geçerli olan öğretim programının hedeflerinin esas alındığı bu uygulama, materyal dağıtımı ile desteklenmekte ve sürecin takibi e-okul sistemi üzerinden yapılmaktadır. 2020/7 sayılı genelge ile salgın koşulları gereği, kapsamı daraltılan uyum sınıfları uygulamasının, normalleşmeyle birlikte 2019/15 sayılı genelgede öngörülen kapsam genişliğinde uygulanması yararlı olacaktır.

Anahtar kelimeler: Millî Eğitim Bakanlığı, uyum sınıfı genelgeleri, yabancılara Türkçe öğretimi.

¹ Dr., Milli Eğitim Bakanlığı, tamerokuc@gmail.com, 0000-0003-2658-8060.

Review of Adaptation Classes for Teaching Turkish to Foreign Students Based on Basic Variables and with Reference to The Ministry of National Education Circulars

ABSTRACT

This study aims to describe the education and teaching in adaptation classes intended for teaching Turkish to foreign students based on basic variables and with reference to the Ministry of National Education Circulars. In this context, with reference to the Circular No. 2019/15 and Circular No. 2020/7 published by the Ministry of National Education and that constitute a basis for the implementation of adaptation classes, the definition and scope of the adaptation classes were put forth, and the characteristics of the said educational activity were identified in terms of identification of students, appointment of teachers, measurement and evaluation, curriculum, educational materials, and data inputs. The research is a descriptive analysis since it reviews and evaluates the adaptation classes, intended for teaching Turkish to foreign students, within the framework of their intended purpose and through official documents. Document analysis method was used for the process of collecting the data from such circulars, analyzing such data, and creating new information from such analyses. In the study evaluated in terms of the results, the process of determining students for integration classes is made through the Turkish proficiency exam administered centrally or through school commissions. As for the appointed teachers, by giving priority to the training personnel in charge, the teachers can be employed as permanent staff, contracted, and substitute teachers within the scope of PIKTES. This application, based on the curriculum objectives in line with the education level of the students, is supported through the distribution of materials, and the process is controlled by the e-school system. The implementation of compliance classes, the scope of which narrowed due to the epidemic conditions per the circular numbered 2020/7, shall be beneficial to carry out within the frame of the circular numbered 2019/15 as per the normalization of conditions.

Keywords: Ministry of National Education, adaptation class circulars, Turkish education as a foreign language.

1. Giriş

Coğrafi konumu nedeniyle tarih boyunca göçlere maruz kalan Türkiye Cumhuriyeti, çevre ülkelerdeki siyasi istikrarsızlıklar ve artan şiddet olayları nedeniyle 2011 yılından itibaren kitlesel göç akınları ile karşı karşıya kalmıştır (Çalışır, 2021, s. 419). Türkiye'ye gelen göçmenlerin savaş mağduru olması, sığınmacı statüsünde bulunması ve göçmen kitle içerisindeki çocuk/genç nüfusun varlığı, söz konusu topluluğun uyum sürecine yönelik ülkemizi önemli tedbirler almaya yöneltmiştir. İlerleyen dönemde göçmenlerin kalış sürelerinin uzaması, sosyal hayatın her alanında olduğu gibi, özellikle de eğitim alanında uyum sürecini hızlandıran çeşitli adımların hayata geçirilmesini zorunlu kılmıştır (Nurdoğan, Dur ve Öztürk, 2016, s. 228).

Yabancı uyruklu öğrencilerin acil eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik 2014/21 sayılı genelge ile geçici eğitim merkezleri açılmış, bu öğrencilerin eğitim öğretim işleri geçici eğitim merkezleri üzerinden koordine edilmiştir (Çalışır, 2021, s. 421). Geçici eğitim merkezleri, kitlesel göç ile gelen yabancı öğrencilerin ülkelerine döndüklerinde ya da

öğrenimine Türkiye Cumhuriyeti eğitim kurumlarında devam etmek istediklerinde sene kaybı yaşamalarını önleme amacı üzerine planlanmıştır (MEB, 2014, s. 4). Geçici eğitim merkezlerinde yürütülen programa 2015 yılında 5 saat Türkçe dersi eklenmesi, daha sonra Türkçe derslerinin 15 saate çıkarılması, bu eğitim kurumlarının, yabancı öğrencilerin Türk toplumuna ve eğitim sistemine uyumları konusundaki işlevini ifade etmektedir (Çalışır, 2021, s. 421).

Uyum sınıfları uygulaması ise yabancı öğrencilere yönelik alınan eğitim tedbirleri konusunda daha ileri bir aşamayı ifade etmektedir. Geçici eğitim merkezlerindeki öğrencilerin resmî okullara geçişinin sağlanması ve resmî okullardaki yabancı öğrencilerin Türk toplumuna, eğitim sistemine uyumunun sağlanması, akademik başarıları konusunda dil engelinin ortadan kaldırılmasına yönelik 2019/15 sayılı genelge ile uyum sınıfları açılmıştır. Bu genelge doğrultusunda oldukça kapsamlı bir şekilde uygulanan uyum sınıfları faaliyetinde, korona virüs tedbirleri nedeniyle yayımlanan 2020/7 sayılı genelge ile salgın koşulları altında bir eğitim sürecine geçilmiştir. Bu süreçte uyum sınıfları uygulamasının amacı ve işlevi korunmuş, ancak uygulamanın yapıldığı sınıf düzeyi, eğitim kademesi ve iller konusunda sınırlılıklar getirilmiştir.

Yabancı öğrencilerin Türkçe dil yetersizlikleri ve buna bağlı olarak gelişen uyum problemlerinin çözümü konusunda bir kararlılığın ifadesi olan uyum sınıflarının öğrenci belirleme, öğretmen görevlendirme, ölçme değerlendirme, öğretim programı, eğitim materyali ve veri girişi gibi temel değişkenler açısından taşıdığı özelliklerin belirlenmesi önem arz etmektedir. Özellikle de Bozan ve Çelik (2020) tarafından yapılan incelemeler neticesinde uyum sınıfı öğrencilerinde psikososyal izolasyon ve başarısızlığın etiketlenmesi gibi bulgulara rastlanması durumunda bu eğitim faaliyetinin tanımı ve kapsamının ortaya konması, amaç ve işlevinin anlaşılması daha önemli hale gelmektedir. Bu kapsamda, uyum sınıfları uygulamasının başlatılması ve yürütülmesine esas teşkil eden 2019/15 sayılı genelge ile 2020/7 sayılı genelge hükümlerinin incelenmesi, söz konusu eğitim faaliyetine ilişkin kapsamlı ve nesnel değerlendirmelerin yapılmasına yardımcı olacaktır.

1.1.Uyum Sınıflarının Tanımı ve Kapsamı

Uyum sınıfları, örgün eğitime devam eden yabancı öğrencilerden Türkçe dil düzeyleri yetersiz bulunanların kaydedildiği bir eğitim uygulamasıdır. 2019/15 sayılı genelgede 3. sınıftan 12. sınıfa (12. sınıf dâhil) kadar ihtiyaç halinde uyum sınıfı açılabileceği ifade edilmiştir; ancak korona virüs salgını nedeniyle 2020/7 sayılı genelge ile uyum sınıfları uygulamasında sınıf düzeyi, eğitim kademesi ve uygulanacak iller konusunda kapsam daraltılmıştır.

2020/7 sayılı genelge ile uyum sınıfları, sadece ilköğretim 3. sınıf öğrencilerinden Türkçe dil düzeyi yetersiz olanların kaydedildiği bir uygulama halini almış, bu doğrultuda ortaokul ve liseler kapsam dışı bırakılmıştır. Öte yandan söz konusu genelge ile uygulamanın yapılacağı iller konusunda da bir sınırlılık getirilmiş ve uyum sınıflarının, yabancı uyruklu

öğrenci sayısının yoğun olduğu 26 ilde açılacağı ifade edilmiştir. Bu iller sırasıyla; Adana, Adıyaman, Ankara, Antalya, Batman, Bursa, Çorum, Diyarbakır, Eskişehir, Gaziantep, Hatay, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Kayseri, Kilis, Kocaeli, Konya, Malatya, Mardin, Mersin, Osmaniye, Sakarya, Samsun, Şanlıurfa ve Yalova illerinden oluşmaktadır.

Uyum sınıfları uygulaması sınıf mevcutları konusunda da korona virüs salgını sürecinden etkilenmiştir. 2019/15 sayılı genelgede her sınıf düzeyinde mevcutlar en az 10, en çok 30 öğrenci olarak belirlenmişken, 2020/7 sayılı genelgede sınıf mevcutlarının en az 10, en çok 20 öğrenciden oluştuğu belirtilmiştir.

Uyum sınıfları için öngörülen birleştirilmiş sınıf uygulaması, bu eğitim faaliyetinin yaygınlaşması konusunda oldukça esnek bir yapı ve teşvik edici bir özellik taşımaktadır. 2019/15 sayılı genelge gereği, okulda her sınıf düzeyinde bir uyum sınıfı açılmaması durumunda ilkökul 3 ve 4. sınıflar; ortaokul 5 ve 6. sınıflar ile 7 ve 8. sınıflar; ortaöğretim 9 ve 10. sınıflar ile 11 ve 12. sınıflarda kayıtlı öğrenciler birleştirilmiş sınıflarda uyum sınıfı eğitimi alabilmektedirler. Bu şekilde de uyum sınıfı oluşturulamaması durumunda aynı eğitim kademesindeki (ilkokul, ortaokul, ortaöğretim) öğrencilerin aynı uyum sınıfında eğitim görebileceği ifade edilmiştir. Uyum sınıflarının açılmasındaki bu esneklik bölgesel engellerin aşılması için de düşünülmüştür. Okulda bir sınıf oluşturacak kadar öğrenci bulunmaması durumunda, öğrenciler yakın bir okulda ya da il/ilçe millî eğitim müdürlüğünün belirlediği merkez okulda en az 10 mevcutla açılan bir uyum sınıfında eğitim alabilmektedir. 2020/7 sayılı genelge ile uygulamada kapsam daralması yaşansa da, uyum sınıfı açılmayan okullardaki öğrencilerin yakın bir okulda ya da merkez okulda eğitim alabilme hakları aynen devam etmiştir.

Uyum sınıflarının kapsamı ile ilgili olarak, söz konusu uygulama 2019/15 sayılı genelgede en az 1 en çok 2 dönem şeklinde belirlenmiştir. 2020/7 sayılı genelgede ise bu durum değişerek birbirini takip eden 2 dönem şeklinde ifade edilmiştir.

2.Amaç

Bu çalışmada, Millî Eğitim Bakanlığı genelgelerinden hareketle yabancı öğrencilere Türkçe öğretimine yönelik uyum sınıflarının, eğitim öğretimin temel değişkenleri açısından betimlenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan ve uyum sınıflarının uygulanmasına esas teşkil eden 2019/15 sayılı genelge ve 2020/7 sayılı genelge hükümlerinden hareketle uyum sınıflarının tanımı ve kapsamı ortaya konmuş, söz konusu bu eğitim faaliyetinin öğrenci belirleme, öğretmen görevlendirme, ölçme değerlendirme, öğretim programı, eğitim materyali ve veri girişi bakımından taşıdığı özellikler belirlenmiştir.

3.Yöntem

Araştırma, Türkçe dil engeli nedeniyle uyum sorunu yaşayan yabancı öğrencilere yönelik hayata geçirilen uyum sınıflarının, Millî Eğitim Bakanlığı genelgelerinden hareketle incelenip değerlendirilmesi dolayısıyla betimsel analiz özelliği göstermektedir. Sözü edilen yazılı dokümanlarda yer alan bilgilerin çeşitli mantıksal yorumlamalar ve karşılaştırmalara tabi tutularak anlaşılması ve açıklanması ile yeni bilgi üretmek hedeflenmiştir (Arıkan, 2005, s. 87). Bu kapsamda, söz konusu uyum sınıflarının uygulanmasına esas teşkil eden 2019/15 sayılı genelge ve 2020/7 sayılı genelge gibi yazılı dokümanların analiz edilmesi ve bunlardan hareketle yeni bilgi üretilmesi sürecinde doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır.

4.Bulgular ve Yorumlar

Uyum sınıfları uygulamasına ilişkin öğrenci belirleme, öğretmen görevlendirme, ölçme değerlendirme, öğretim programı, eğitim materyali ve veri girişi bakımından Millî Eğitim Bakanlığı genelgeleri aracılığıyla tespit edilen özellikler aşağıdaki şekilde belirtilmektedir.

4.1.Uyum Sınıflarına Alınan Öğrencilerin Belirlenmesi ve Ölçme – Değerlendirme

Uyum sınıflarına alınacak öğrenciler, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından öğrencilerin eğitim kademeleri dikkate alınarak merkezi sistemle uygulanan Türkçe Yeterlilik Sınavı ile belirlenmiştir. Bu sınava katılmayan öğrenciler için, söz konusu uyum sınıflarına öğrenci belirlemek üzere il/ilçe millî eğitim müdürlükleri ile okul müdürlükleri yetkilendirilmiş, ilgili kurumların koordinesinde ve komisyon marifetiyle uygulanan Türkçe Dil Beceri Yeterlilik Sınavı ile öğrenci belirlenebilmiştir. Okul müdürlükleri bünyesinde uygulanan sınavlar, 2019/15 sayılı genelge gereği, okul müdürü/müdür yardımcısı, sınıf öğretmeni, sınıf şube rehber öğretmeni, Türkçe/Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeninden oluşan en az üç kişilik bir komisyon tarafından, yazılı ve sözlü olarak uygulanmıştır. Türkçe Yeterlilik Sınavlarında 60 puan kriteri ortaya konulmuş, 60 puanın altında alan öğrenciler uyum sınıfına ihtiyaç duyan öğrenciler olarak belirlenmiştir.

Söz konusu Türkçe Yeterlilik Sınavlarının hazırlanması ve uygulanmasına ilişkin esaslar, Millî Eğitim Bakanlığı Ölçme Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesinde gerçekleştirilen Türkçe Dil Yeterliliklerine Yönelik Program ve Ölçek Geliştirme Çalıştayı doğrultusunda belirlenmiştir. Çalıştayda sınavın içeriği ve teknik ayrıntılar belirlenirken hedef kitlenin özellikleri dikkate alınarak bir sınav tasarımı oluşturulmuştur. Buna göre, 6-10 yaş aralığına A1 ve A2 düzeylerinde okuma anlama alanında 20 (çoktan seçmeli) soru ile yazma alanında 4 (açık uçlu) sorudan oluşan bir sınav tasarlanmıştır. 11-15 yaş grubuna A1, A2 ve B1 düzeylerinde okuma anlama alanında 30 (çoktan seçmeli) soru ile yazma alanında 4 (açık uçlu) sorudan oluşan sınav belirlenmiştir. 16 yaş ve üzeri gruba ise A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeylerinde okuma anlama alanında 40 (çoktan seçmeli) soru ile yazma alanında 3 (açık uçlu) sorudan oluşan bir sınav tasarlanmıştır.

2020/7 sayılı genelge ile, uyum sınıflarına öğrenci belirlenmesi işlemlerinde, Bakanlık tarafından tebliğ edilen kriterler çerçevesinde okul müdürlükleri bünyesinde kurulan komisyon marifetiyle uygulanan öğrenci belirleme işlemleri genel bir uygulama halini almıştır. Okul müdürlükleri tarafından kurulacak sınav komisyonunun okul müdürü/müdür yardımcısı ile biri öğrencinin kendi sınıf öğretmeni olmak üzere en az 2 sınıf öğretmeninden oluşacağı ifade edilmiştir.

Uyum sınıflarının uygulanması sürecinde ölçme – değerlendirme işlemleri Millî Eğitim Bakanlığının merkezi sınav uygulamalarının yanı sıra ilgili öğretmenlerin değerlendirmeleri ile sağlanmıştır. 2019/15 sayılı genelge doğrultusunda eğitim öğretim yılının I. ve II. dönemleri sonunda merkezi olarak Türkçe Yeterlilik Sınavı yapılmış, bu sınavlardan 60 puan üstü alan öğrenciler başarılı sayılarak normal sınıflarına yönlendirilmiştir. Ayrıca uyum sınıfı öğretmeni tarafından Türkçe dersi için her dönem bir defa ara sınav yapılması ve sonuçlarının e – okul sistemine işlenmesi istenmiştir. 2020/7 sayılı genelgede ise uyum sınıfları birbirini takip eden 2 dönem şeklinde belirlendiği için, genelge ekinde tebliğ edilen ders çizelgesine ait öğrenci başarı durumları, uyum sınıfı öğretmeni tarafından değerlendirilmiştir. Yapılan ölçme değerlendirme işlemleri sonucunda başarılı olamayan öğrencilerin, 2019/15 sayılı genelge ile İlkokullarda Yetiştirme Programı (İYEP), Türkçe/Türk Dili ve Edebiyatı derslerinde Destekleme ve Yetiştirme Kursları (DYK) ya da Bakanlıkça düzenlenen dil kursları aracılığıyla Türkçe eğitimlerinin desteklenmesi öngörülmüştür. 2020/7 sayılı genelgede ise, uyum sınıflarına devam eden öğrenciler sınıf seviyesi, ders çizelgesi ve öğretim programları gereği bir üst sınıfa geçirilmiş, durumlarının e – okula işlenmesi istenmiştir.

4.2.Uyum Sınıflarında Uygulanan Haftalık Ders Çizelgesi, Öğretim Programı ve Eğitim Materyali

Uyum sınıflarına ilişkin öğretim programı ve eğitim materyalleri, öğrencilerin bağlı bulunduğu eğitim kademesi ve sınıf düzeyleri dikkate alınarak Bakanlıkça belirlenmiştir. “Türkçe Dil Yeterliklerine Yönelik Program ve Ölçek Geliştirme Çalıştay Raporu”nda da belirtildiği üzere, öğrencilerin bağlı bulunduğu sınıf düzeyi ve eğitim kademesi için geçerli öğretim programının hedeflerinin esas alındığı uyum sınıfı uygulamalarında, Türkçenin fonetik ve semantik özellikleri dikkate alınarak “Diller İçin Avrupa Ortak Çerçeve Metni”ndeki yeterlikler doğrultusunda materyal, etkinlik ve ölçme değerlendirme araçları hazırlanmıştır.

Uyum sınıflarında uygulanan haftalık ders çizelgeleri ise resmî yazı ekinde ilgili okul müdürlüklerine tebliğ edilmiştir. Haftalık ders çizelgeleri, 2019/15 sayılı genelgede tüm eğitim seviyeleri için haftalık 30 saat olacak şekilde düzenlenmiş, her bir ders saati 40 dakika olarak belirlenmiştir. 2020/7 sayılı genelgede de haftalık ders çizelgesi 30 saat olarak düzenlenmiş, ancak her bir ders saatinin kaç dakika olacağı konusunda, pandemi sürecinin etkisiyle olsa gerek, bir hüküm bulunmamaktadır.

4.3.Uyum Sınıflarında Görevlendirilen Öğretmenler

Uyum sınıflarının uygulanmasına esas teşkil etmiş olan her iki genelgede de, görevlendirilecek öğretmenler konusunda önceliğin 4857 sayılı İş Kanunu kapsamında çalışan öğretmenlere ait olduğu görülmektedir. Bu bakımdan, Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde söz konusu 4857 sayılı kanun kapsamında görevli bulunan “Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi” (PIKTES) personelinin, uyum sınıfı uygulamasının öğretmen değişkeninin odağında yer aldığı söylenebilir.

Yabancı öğrenciler uyum sınıfı genelgelerinde görevlendirilecek öğretmenler konusunda esnek bir tutum dikkat çekmektedir. Bu eğitim faaliyetinde kadrolu ve sözleşmeli öğretmen görevlendirilebileceği, bu şekilde de ihtiyacın karşılanamaması durumunda ücret karşılığı öğretmen görevlendirmesi yapılabileceği ifade edilmiştir.

Uyum sınıflarında görevlendirilmekle yükümlü bulunan, 4857 sayılı İş Kanunu kapsamında çalışan eğitim personeli; sınıf öğretmenliği, Türkçe öğretmenliği, Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği branşlarında bulunmaktadır. 2019/15 sayılı genelge ile geniş kapsam aralığında açılan uyum sınıflarında, söz konusu öğretmenler durumlarına uygun düşen eğitim kademelerinde görevlendirilmişlerdir. 2020/7 sayılı genelge doğrultusunda uyum sınıfları yalnızca ilkokul kademesinde açılmış, diğer kademelerde görev yapan öğretmenler de ilkokullar bünyesinde açılan uyum sınıflarında hizmet vermişlerdir.

4.4.Uyum Sınıflarına İlişkin Veri Girişleri

Uyum sınıflarına ait iş/ işlemler ile veri girişleri ve bunların takibi e – okul sistemi üzerinden planlanmıştır. Bu doğrultuda, okul müdürlüğü bünyesinde açılan uyum sınıfları ve bu sınıflar için belirlenen öğrenci bilgileri e – okul sistemine tanımlanmış, öğrencilerin devamsızlık, not ve benzeri bilgileri yine e – okul sistemi üzerinden takip edilmiştir. Yabancı öğrenciler uyum sınıfına ilişkin veri girişleri okul yönetimi sorumluluğundadır. E-okul sisteminde uyum sınıfı işlemlerine ilişkin menü görüntüsü aşağıdaki şekilde gösterilmiştir:

Şekil 1. E-Okul Kurum İşlemleri Altında Yabancı Öğrenci Uyum İşlemleri Modülü Menü Görüntüsü. (MEB, Uyum Modülü Kılavuzu, 2019, s. 1).

4.5.Uyum Sınıflarına İlişkin Diğer Hususlar

Uyum sınıfı genelgelerinin “diğer hükümler” başlıklı son maddesinde, genelge metninde belirtilmeyen hususlarla ilgili iş/ işlemlerin hangi mevzuat hükümleri doğrultusunda yürütüleceğine açıklık getirilmiştir. Buna göre genelge metninde belirtilmeyen konularda 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, 4857 Sayılı İş Kanunu, Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği, Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği, Denklik Yönetmeliği, Açık Öğretim Ortaokulu Yönetmeliği, Açık Öğretim Lisesi Yönetmeliği, Mesleki Açık Öğretim Lisesi Yönetmeliği, 2014/21 sayılı genelge ve Denklik Kılavuzu hükümlerinin uygulanacağı ifade edilmiştir.

Ayrıca 2020/7 sayılı genelgede uyum sınıfı uygulamasına dâhil edilmeyen illerde Türkçe dil engelinden dolayı derslerini takip edemeyen yabancı uyruklu öğrencilerin, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından yaş ve dil seviyelerine göre halk eğitim merkezleri aracılığıyla e – yaygın sistemi üzerinden açılan “Yabancılara Türkçe Eğitimi” kursuna yönlendirileceği belirtilmiştir. Bu durum, söz konusu genelgenin getirdiği sınırlılıklardan birine yönelik bir çözüm noktası olması yönüyle önem arz etmektedir. Ayrıca 2020/7 sayılı genelgede, pandemi koşulları nedeniyle uzaktan eğitim yapılması durumunda uyum sınıflarının, Bakanlıkça aynı düzeyde sınıflara uygulanacak usul ve esaslara tabi olduğu ifade edilmiş, salgın ve diğer doğal afetler nedeniyle yapılamayan derslerin telafisine yönelik gerekli önlemlerin alınması konusunda il/ilçe millî eğitim müdürlükleri yetkilendirilmiştir.

5.Sonuç ve Öneriler

5.1.Sonuç

Uyum sınıfları, örgün eğitime devam eden yabancı uyruklu öğrencilerden Türkçe dil düzeyleri yetersiz bulunanların kaydedildiği bir eğitim uygulamasıdır. Uyum sınıfları uygulaması, Türkçe dil engeli nedeniyle derslerinde sorun yaşayan yabancı öğrencilerin söz konusu engeli aşarak ait oldukları sınıf düzeyine hazır hale gelmelerini sağlamak ve Türk eğitim sistemine uyumlarını artırmak için geliştirilen kapsamlı bir faaliyettir.

Uyum sınıfları uygulaması, Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde 2019/15 sayılı genelge ile başlatılmış, bu genelge doğrultusunda birçok ayrıntının düşünüldüğü geniş kapsamlı bir eğitim etkinliği uygulama alanına girmiştir. Ancak 2019 – 2020 eğitim öğretim yılı sonunda korona virüs salgınına yönelik alınan tedbirler neticesinde uyum sınıfları uygulaması da güncellenmiş, bunun için 2019/15 sayılı genelge yürürlükten kaldırılarak yerine 2020/7 sayılı genelge yayımlanmıştır.

2020/7 sayılı genelge ile uyum sınıfı faaliyetleri küresel salgının etkili olduğu süreçte başarılı bir şekilde sürdürülmüştür, ancak uygulama alanı/kapsamında sınıf düzeyi, eğitim kademesi ve uygulanacak iller konusunda sınırlılıklar getirilmiştir. 2019/15 sayılı genelge ile 3. sınıftan 12. sınıfa kadar (12. sınıf dâhil) uygulanan uyum sınıfları, 2020/7 sayılı genelge ile sadece 3. sınıfa devam eden yabancı öğrencilerden Türkçe dil düzeyi yetersiz olan öğrencilerin kaydedildiği bir eğitim faaliyeti haline gelmiştir. Söz konusu genelge ile uygulamanın yapılacağı iller konusunda da bir sınırlılık getirilmiş ve uyum sınıflarının, yabancı uyruklu öğrenci sayısının yoğun olduğu 26 ilde açılacağı ifade edilmiştir. Ancak bu sınırlılık alanına çözüm olarak yaygın eğitim kapsamında yürütülen Türkçe eğitimi faaliyetleri alternatif olarak düşünülmüş, uyum sınıfının uygulanmadığı illerde Türkçe dil engeli nedeniyle sorun yaşayan yabancı öğrencilerin, yaş ve dil seviyelerine göre halk eğitim merkezleri aracılığıyla e – yaygın sistemi üzerinden açılan “Yabancılara Türkçe Eğitimi” kursuna yönlendirileceği belirtilmiştir.

Uyum sınıflarına öğrenci belirleme işlemleri Bakanlık tarafından merkezi olarak uygulanan Türkçe Yeterlilik Sınavı doğrultusunda gerçekleştirilmiş, öğrencilerin uyum sınıfı sürecindeki başarı değerlendirmeleri de yine bu sınavlar aracılığı ile yapılmıştır. Merkezi sınava giremeyen öğrenciler için ise il/ ilçe millî eğitim müdürlükleri ve okul müdürlükleri koordinesinde komisyon marifetiyle gerçekleştirilen Türkçe Dil Yeterlilik Sınavı ile öğrenci belirleme işlemleri gerçekleştirilmiştir. Salgın sürecinde, 2020/7 sayılı genelge doğrultusunda uyum sınıflarına öğrenci belirlenmesi işlemlerinde, Bakanlık tarafından tebliğ edilen kriterler çerçevesinde okul müdürlükleri bünyesinde kurulan ve komisyon marifetiyle uygulanan öğrenci belirleme işlemleri genel bir uygulama halini almıştır.

Uyum sınıflarında uygulanacak öğretim programı ve eğitim materyali Bakanlık tarafından belirlenmiş, haftalık ders çizelgeleri resmî yazı ekinde ilgili okul müdürlüklerine tebliğ edilmiştir. Haftalık ders çizelgeleri her iki genelgede de 30 saat olarak düzenlenmiş, 2019/15 sayılı genelgede bir ders saati 40 dakika olarak belirlenmiş, ancak 2020/7 sayılı genelgede bu konuda bir hükme varılmamıştır.

Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde 4857 sayılı kanun kapsamında görevli bulunan “Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi” (PIKTES) personeli, uyum sınıflarında öncelikli görevlendirilecek öğretmen grubunu oluşturmaktadır. Bunun dışında uyum sınıflarında kadrolu ve sözleşmeli öğretmen görevlendirilebileceği gibi, ihtiyacın karşılanamaması halinde ücretli öğretmen görevlendirilmesi de mümkündür.

Uyum sınıflarına ilişkin sınıf ve öğrenci tanımlama işlemleri, öğrencilerin devamsızlık, not ve benzeri işlemlerine ait tüm bilgiler e – okul sistemi üzerinden takip edilmiştir. Uyum sınıfları hakkında e – okul sistemine veri girişleri okul yönetimi sorumluluğundadır.

Genelge metninde belirtilmeyen konularda hangi mevzuat hükümlerinin uygulanacağı her iki genelgede de ifade edilmiştir. Yürürlükten kaldırılmış olsa da 2019/15 sayılı genelge, uyum sınıflarının amacı, işlevi ve kapsamının anlaşılması konusunda önem arz etmektedir. 2020/7 sayılı genelge ile de küresel salgın sürecinde söz konusu eğitim faaliyeti sürdürülebilmiştir.

5.2.Öneriler

1. Ülkemizde bulunan yabancıların belirli bölgelerden ziyade yurt genelindeki dağılımları dikkate alınarak, önemli bir işlevi yerine getiren uyum sınıfı uygulamalarının belirli illerden ziyade yurt genelinde uygulanabilmesine olanak sağlanmalıdır.

2. Millî Eğitim Bakanlığına bağlı değişik tür ve dereceki okullarda ihtiyaç analizleri yapılarak, Türkçe dil engeli nedeniyle Türk toplumuna ve eğitim sistemine uyum konusunda sorun yaşayan öğrencilere yönelik uyum sınıfı hizmeti sağlanmalı. 2020/7 sayılı genelge ile uygulamanın yapıldığı eğitim kademesi ve sınıf düzeyi sınırlılığı kaldırılmalıdır.

3. Uyum sınıfları hakkında “sosyal izolasyon” şeklinde oluşabilecek bir algıya yönelik tedbirler alınmalı. Uyum sınıfı öğrencilerinin diğer sınıflarla ve özellikle de Türk öğrencilerle iletişime ve etkileşime girebileceği eğitim yaşantıları ve etkinlikler düzenlenmelidir.

4. Öğrencilere yönelik savaş travması, göç, toplumsal uyum, başarısızlık algısı ve ihtiyaç duyulan diğer konularda düzenli olarak rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmeti verilmelidir.

5. Uyum konusunun sadece dil öğretiminden ibaret olmadığı gerçeğinden hareketle, öğrencilere yönelik kültürel etkileşime olanak sağlayan sosyal aktiviteler planlanmalı ve uygulanmalıdır.

6. Hizmetiçi eğitimler ya da sosyal etkinlikler yoluyla öğretmen, yönetici ve diğer okul personeli; yabancılarla Türkçe öğretimi, göç, göçmen, uyum konularında bilgilendirilmeli ve farkındalıkları artırılmalıdır.

Kaynaklar

Arıkan, R. (2005). *Araştırma teknikleri ve rapor hazırlama*. Ankara: Asil Yayınları.

Bozan, M. A. ve Çelik, S. (2020). *Mülteci eğitiminde “uyum sınıflarına” yönelik bir değerlendirme*.

https://www.researchgate.net/publication/341362808_Multeci_Egitiminde_Uyum_Siniflarina_Yonelik_Bir_Degerlendirme/link/602502b6a6fdcc37a81a9ce6/download adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 10.02.2022)

Bozan, M. A., Akçay, A. O. ve Karahan, E. (2021). İlkokullarda eğitim gören Suriyeli öğrencilerin uyum sürecinin incelenmesi. *Milli Eğitim*, 50(1), 309-335.

Çalışır, M. (2021). *Uyum sınıfları hakkında öğretmen görüşleri*. https://www.researchgate.net/publication/353620454_Uyum_Siniflari_Hakkinda_Ogretmen

[Gorusleri/link/610661d4169a1a0103cd1305/download](https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/299579) adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 19.01.2022)

Kapat, S. ve Şahin, S. (2021). Türkçe öğretmenleri ve okul yöneticilerinin Suriyeli öğrenciler için açılan uyum sınıfı uygulamasına ilişkin görüşleri. *Rumeli'de Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 25(Aralık), 169-194.

MEB (2019). *Uyum Modülü Kılavuzu*. Ankara: MEB Yayını.

Nurdoğan, A. K., Dur, A. İ B. ve Öztürk, M. (2016). *Türkiye'nin mülteci sorunu ve Suriye krizinin mülteci sorununa etkileri*. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/299579> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 10.01.2022)

Şahin, A. (Ed.) (2014). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kuramlar, yaklaşımlar, etkinlikler*. Ankara: Pegem Akademi.

Şen, Ü. (Ed.). (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (2014). *Yabancılar yönelik eğitim öğretim hizmetleri*. http://www.meb.gov.tr/mevzuat/arama_sonuc_mevzuat.php?q=2014%2F21 adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 15.01.2022)

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (2017). *Türkçe dil yeterliklerine yönelik program ve ölçek geliştirme çalışmaları raporu*. https://odsgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_01/18120616_18_01_2018.pdf adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 12.04.2022)

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (2019). *2019/15 Nolu Genelge* <http://www.meb.gov.tr/mevzuat/liste.php?ara=1> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 15.01.2022)

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı PIKTES Koordinatörlüğü (2022). *Uyum sınıfları genelgesi*. <https://piktes.gov.tr/Home/Genelge> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 17.01.2022)

Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK.

Web'de Öğren Haber (2020). *Yabancı öğrenciler uyum sınıfları ile ilgili 2020 - 7 no'lu genelge yayımlandı*. <https://haber.webdeogren.com/yabanci-ogrenciler-uyum-siniflari-ile-ilgili-2020-7-nolu-genelge-yayimladi-23-10-2020.html> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 15.01.2022)

Yaylı, D. ve Bayyurt, Y. (Eds.). (2014). *Yabancılar Türkçe öğretimi politika, yöntem ve beceriler*. Ankara: Anı yayınları.